

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/61212>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-06 and may be subject to change.

De katholiek-sociale politiek van Veldkamp, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid 1961-1967

PETER VAN GRIENSVEN

'Het is mijn belangrijkste doel op Sociale Zaken. De Nederlandse economie verlossen van een molensteen, de samenleving van een sociaal dilemma.'¹

Onderwerp van dit citaat is de herziening van de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO). Auteur is Aart Jan de Geus, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Gerard Veldkamp, een van De Geus' voorgangers op het ministerie, zou in de jaren zestig hetzelfde gezegd kunnen hebben. Maar dan ter legitimering van de WAO. De totstandkoming van de WAO was destijds een mijlpaal in de geschiedenis van de sociale zekerheid in Nederland. Veldkamp liet zich het applaus van de senatoren welgevallen toen hij de WAO door de Eerste Kamer had geloodst. Hij had zich, zo leek het, met de regeling een plaatsje veroverd in de eregalerij der groten van de sociale zekerheid. De WAO was toen nog een lichtend voorbeeld, een regeling waarmee Nederland internationaal vooropliep. Het applaus is al lang verstomd. De WAO is als het ware aan zijn eigen 'succes' ten onder gegaan. Om het beroep op de wet in te dammen gaat de wet binnenkort op de schop, voor de zoveelste keer sinds de WAO in 1967 in werking trad. Wie weet nog welke beginselen er aan de oorspronkelijke wet ten grondslag lagen? In dit artikel een poging tot een portret van Gerard Veldkamp, de geestelijk vader van de WAO, en een schets van zijn gedachtegoed.

Veldkamps ambitie

Gerard Veldkamp werd in 1921 te Breda geboren als zoon van een bakovenbouwer. De crisisjaren lieten ook de familie Veldkamp niet onberoerd en het was bij Gerard thuis zeker geen vetpot. Maar de jonge Veldkamp was ambitieus en een harde werker, en via allerlei baantjes en studies wist hij zich geleidelijk aan op te werken. Veldkamp studeerde in 1948 af als econoom aan de Katholieke Hogeschool Tilburg en een jaar later promoveerde hij *cum laude* op het proefschrift *Individualistische karaktertrekken in de sociale arbeidsverzekering*. Op zijn 27-ste werd Veldkamp voor de Katholieke Volkspartij verkozen in de Bredase gemeenteraad. In 1951 kreeg hij daar de leiding over de fractie. Dat en het feit dat hij ver-

PETER VAN GRIENSVEN

schillende gezaghebbende wetenschappelijke publicaties op zijn naam had, een adviesfunctie voor het ministerie van Sociale Zaken had vervuld en zitting had gehad in enkele staats- en partijcommissies op het terrein van de sociale politiek, maakten dat hij in beeld kwam voor een functie in de landelijke politiek. In 1952, hij was pas 31 jaar, deed Gerard Veldkamp zijn intrede in de landelijke politiek. Romme, destijds de onbetwiste leider van de KVP, vroeg de Brabantse jongeman om staatssecretaris van Economische Zaken te worden in het derde kabinet-Drees (1952-1956). Hoewel Veldkamp bij uitstek deskundig was op het gebied van de sociale politiek belandde hij op het departement van Economische Zaken en kreeg hij middenstandsangelegenheden in zijn portefeuille, een terrein waarop hij geen specifieke kennis had. Veldkamp werkte zich echter snel in en breidde stilaan zijn takenpakket uit. Hij bleef staatssecretaris van Economische Zaken in het laatste kabinet-Drees (1956-1958), het interimkabinet-Beel (1959-1959) en de eerste jaren van het kabinet-De Quay (1959-1963).

Veldkamp beschouwde het staatssecretariaat als een voorportaal van het door hem zo begeerde ministerschap van Sociale Zaken. Die wens leek in 1959 in vervulling te gaan. Veldkamp had de beste papieren en genoot steun bij de vakbeweging. Tijdens de formatie bleek echter dat beoogd premier De Quay er tegen opzag om Veldkamp in zijn ministersploeg op te nemen. Veldkamp stond bekend als temperamentvol en kon behoorlijk drammen om zijn zin te krijgen. Bovendien was hij gebrouilleerd met KVP-coryfee Beel: Veldkamp had in 1952 Beels advies in de wind geslagen om niet in te gaan op het verzoek van Romme om staatssecretaris te worden.

De Quay kwam, na verschillende anderen te hebben gepolst, terecht bij de Eindhovense burgemeester Van Rooy, die het ministerschap accepteerde. Van Rooy, geen specialist op het gebied van de sociale politiek, benaderde Veldkamp nog om bij hem staatssecretaris te worden, maar dat was Veldkamps eer te na. Al snel bleek dat De Rooy niet op zijn plek zat op het ministerie van Sociale Zaken. Uiteindelijk raakte hij verstrikt in het kinderbijslagdossier en halverwege het Kamerdebat over het wetsontwerp kinderbijslagverzekering moest Van Rooy het bijltje er bij neerleggen.

Dit keer kon de Quay niet om Veldkamp heen. Veldkamp loodste de gevoelige ontwerp-kinderbijslagwet wél door het parlement. Daarmee schreef hij de eerste van een indrukwekkende rij wetten op zijn palmares. Tot en met het kabinet-Zijlstra (1966-1967) was Veldkamp als minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid in de gelegenheid zijn ideeën over sociale zekerheid in wetgeving te vertalen. *Zijn ambitie was niet minder dan het na de oorlog opgebouwde stelsel van sociale zekerheid (voorlopig) te voltooien.*² Tot de belangrijkste daden van Veldkamp op het terrein van de sociale zekerheid moeten worden gerekend het optrekken van de AOW en AWW tot een sociaal minimum, het invoeren van een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor loontrekkenden (WAO) en het indienen van een volksverzekering tegen zware geneeskundige risico's (de latere AWBZ).

Zijn ambitie was niet minder dan het na de oorlog opgebouwde stelsel van sociale zekerheid (voorlopig) te voltooien.

Succesvol bouwen aan het sociale zekerheidsstelsel

Veldkamp groeide uit tot een van de productiefste ministers van Sociale Zaken die Nederland heeft gekend. Hiervoor zijn enkele verklarende factoren aan te wijzen. Met uitzondering van het kortstondige kabinet-Cals (1965-1966) had minister Veldkamp zitting in kabinetten waarin de sociaal-democraten ontbraken. In 1958 had zich een redelijk traumatische breuk voltrokken in de rooms-rode coalitie. Binnen de confessionele partijen KVP, ARP en CHU bestond bij menigeen de vrees dat door een regeringscoalitie met de liberalen het sociale gezicht van die partijen in het gedrang zou komen. Wilde men de oppositionele PvdA de wind uit de zeilen houden dan was een ruimhartige sociale politiek geboden, zo was de gedachte. Dit was aan Veldkamp wel toevertrouwd. Hij was niet alleen uitermate deskundig op het terrein van de sociale politiek, maar paarde dat aan een grote werkracht en een strijdvaardig optreden in kabinet en parlement.

Van niet te onderschatten invloed op Veldkamps expansiemogelijkheden was het feit dat zijn sociaal-democratische voorgangers, Drees, Joekes en Suurhoff, in de rooms-rode coalities baanbrekend werk hadden verricht. Zij hadden de nieuwe denkbeelden over sociale zekerheid, zoals die zich met name in de oorlogsjaren onder invloed van het Britse Beveridge-rapport hadden geëvolueerd, voor een deel al in de praktijk gebracht. Weliswaar was de door Beveridge gepropageerde verzorging van wieg tot graf voor iedereen aan het eind van de jaren vijftig nog bij lange na niet gerealiseerd, maar de eerste aanzetten tot wat de verzorgingsstaat is gaan heten waren gezet en Veldkamp kon op deze fundamenteen voortbouwen. Een belangrijke mijlpaal hierbij was de invoering van de AOW in 1957. Dit was de eerste verzekering die niet alleen voor werknemers was bedoeld, maar voor het hele volk (volksverzekering). Bovendien wist deze wet twee denkwerelden te verenigen. Zowel de voorstanders van een grote rol voor de staat in de sociale zekerheid (staatspensioen) als de aanhangers van het private initiatief (de verzekeringsvorm) konden zich in de AOW vinden. Veldkamp kon zo profiteren van het feit dat de ergste ideologische scherpstijperij met betrekking tot de sociale zekerheid een gepasseerd station was. Hij hoefde geen deuren meer te forceren, alleen maar verder te openen. Bovendien verkeerde Veldkamp in de gelukkige omstandigheid dat hij zijn ministerschap uitoefende in de 'golden sixties', een periode van ongekende economische voorspoed, hetgeen realisering van de uitbouw van het socialezekerheidsstelsel uiteraard vergemakkelijkte. Veldkamp maakte ook bewust gebruik van de welvaartsontwikkeling om het stelsel af te ronden, want, zo verklaarde hij: "Wanneer wij de periode van sterke welvaartsgroei van na de laatste wereldoorlog en de toestand van het handhaven van een goed niveau van welvaart op dit ogenblik en voor de toekomst niet zouden gebruiken om het recht van sociale zekerheid in onze maatschappij in volle omvang gestalte te geven, wij allen de sociale opdracht van deze tijd, die zowel een diep christelijke als een algemeen menselijke is, niet zouden hebben verstaan en vervuld."³

Veldkamps denkbeelden

“Het is een voorname doelstelling van het sociale beleid, de maatschappelijke en daarmee de economische orde te doordringen van sociaal-ethische beginselen”

Met de economische wind in de rug kon Veldkamp dus een flinke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het sociale zekerheidsstelsel. Welke ideeën dreven hem voort? In zijn boek *Sociale triptiek. Verantwoording en achtergronden van een beleid*, verschenen in 1968, onderscheidde Veldkamp zijn ideeën over sociaal beleid uitdrukkelijk van de liberale en van socialistische beginselen. Leitmotiv voor zijn sociale politiek was het katholieke subsidiariteitsbeginsel. In zijn eigen woorden:

“Het is een voorname doelstelling van het sociale beleid, de maatschappelijke- en daarmee de economische orde te doordringen van sociaal-ethische beginselen en in het algemeen die orde zodanig te structureren, dat er evenwichtige verhoudingen in de samenleving ontstaan. (...) Van overheersende betekenis is daarbij, dat de inrichting der samenleving een zodanige dient te zijn, dat de mens aan zijn bestemming kan beantwoorden, welke bestemming is gelegen in de levensvervolmaking van zichzelf en van degenen voor wie hij te zorgen heeft. (...) Hierbij moet men in het oog houden, dat de mens niet alleen individu doch tevens gemeenschapswezen is. De inrichting der samenleving moet dus zowel appelleren aan het individuele karakter, als aan het sociaal karakter van de mens, m.a.w. zij moet zowel steunen op het beginsel der individuele verantwoordelijkheid, als op dat der medeverantwoordelijkheid. Tevens moet daarbij erkend worden, dat de mens niet slechts met anderen samenleeft, doch met andere mensen tot grotere eenheden of gemeenschappen van meer of minder homogeen karakter, zoals gezin, kerk, staat, onderneming, etc. verbonden is, welke een meer of minder grote gemeenschapsverantwoordelijkheid voor de mens dragen. Tussen individu en gemeenschap en tussen de gemeenschappen onderling dient dus een bepaalde verbinding en een zekere afstand te bestaan. Er moet gezocht worden naar het natuurlijke evenwicht tussen functies en verantwoordelijkheden. De gemeenschappen (...) mogen de persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens, in welk begrip zijn samengevat de individuele en de medeverantwoordelijkheid, niet aantasten, omdat zij daarmee de mens bedreigen in de mogelijkheid volgens zijn eigen verantwoordelijkheid zijn eigen leven te leiden. Het leiden van het eigen leven omvat zowel de natuurlijke zorg voor zichzelf, als die voor anderen (burenhulp – charitasplicht – solidariteit). De gemeenschappen moeten elkaar in hun wezen laten. De werkgemeenschap trede niet in de sfeer der levensgemeenschap – de staat trede niet op het terrein van de kerk – het hogere orgaan late het lagere in zijn waarde, alles uiteraard, voorzover de eigen gemeenschapsverantwoordelijkheid voor het algemene belang hetwelk men dient, niet in gedrang komt. Dit is naar mijn gevoel eigenlijk het wezen van het zogenaamde subsidiariteitsbeginsel, hetwelk bepalend is voor de verhouding tussen de verschillende gemeenschappen onderling. Het subsidiariteitsbeginsel is en wordt door ons te veel gezien, als een beginsel hetwelk uitsluitend hoger en lager ordent, doch het is

vooral ook een beginsel hetwelk de diversiteit der functies in het maatschappelijk leven ordent.”⁴

“Het sociale beleid dient primair gericht te zijn op de levensvervolmaking van de mens in de samenleving.”

Binnen dit subsidiariteitsdenken, het heersende principe in de katholieke denkwereld, behoorde Veldkamp tot die richting die hieraan een ‘ruime’ ‘progressieve’ interpretatie wenste te geven. Wat het subsidiariteitsbeginsel voor consequenties had op het te voeren sociale beleid in het algemeen blijkt uit het navolgende citaat: “[Het] sociale beleid [dient] primair gericht te zijn op de levensvervolmaking van de mens in de samenleving. Deze levensvervolmaking ligt enerzijds in de stoffelijke sfeer, anderzijds in de geestelijke sfeer, welke beide sferen tot een twee-eenheid verenigd dienen te worden. De stoffelijke sfeer der levensvervolmaking betreft de mogelijkheid tot instandhouding van de mens en zijn soort. Het sociale beleid dient er in dit opzicht op gericht te zijn, dat de samenleving (...) een redelijke voorziening in redelijke behoeften mogelijk maakt. De geestelijke sfeer der levensvervolmaking betreft de ontplooiing der geestelijke faculteiten van de mens: het scheppen van de mogelijkheden voor het groeien naar de hoogste waarden van het leven, waarin de zin van het leven zelf verankerd ligt; deze sfeer betreft ook in het bijzonder de geestelijke vrijmaking van de mens, het recht om een eigen leven te leiden en ook te kunnen leiden, het scheppen van gunstige voorwaarden voor een waarachtig menselijk contact tussen de verschillende groepen van de samenleving, van een gunstig sociaal klimaat. (...) [De] andere belangrijke taak van het sociale beleid [is] het scheppen van een zodanig kader in het maatschappelijk bestel, dat de zedelijke normering daarvan – en dat geldt met name ook voor de economische sector – vergemakkelijkt wordt. Hier heeft het sociale beleid dus rechtstreeks in te werken op de orde als zodanig en minder, zoals bij het voorgaande, op de verschijnselen binnen de orde. Het sociale beleid heeft namelijk tot taak een juiste verhouding in de samenleving te bewerkstelligen tussen hoger en lager en tussen de diverse functies onderling. Hier gaat het dus zowel om een juiste hiërarchische, als om een juiste functionele verhouding.”⁵

Hoe deze algemene denkbeelden zich uitkristalliseerden in de concrete wetgevingspraktijk bleek bij de totstandkoming van de WAO, door Veldkamp beschouwd als het pronkstuk van zijn ministeriële loopbaan.

De WAO: omslag in het denken over sociale zekerheid

De WAO kwam in de plaats van de verschillende Ongevallenwetten en de Invaliditeitswet, die stamden uit de eerste helft van de twintigste eeuw.⁶ Aan deze regelingen lag het principe van het *risque professionnel* ten grondslag: er werd onderscheid gemaakt tussen arbeidsongeschiktheid als gevolg van de dienstbetrekking en arbeidsongeschiktheid die daar niet aan gerelateerd was. Het verschil in uitkering was significant; degene die wel een relatie kon aantonen kreeg een aanmerkelijk betere uitkering dan degene die daar niet toe in staat was. Dit onderscheid

Veldkamp introduceerde in de WAO de beginselen van het recht op zelfontplooiing en het recht op gelijke kansen.

was volgens Veldkamp achterhaald en in strijd met het rechtsbewustzijn. In de WAO werd het principe van het *risque professionnel* verlaten voor het principe van het *risque social*. Deze omslag hield in dat voortaan het recht op een arbeidsongeschiktheidsuitkering niet meer afhankelijk was van de oorzaak van de arbeidsongeschiktheid; niet de vraag *hoe* iemand arbeidsongeschikt was geworden was relevant, maar de omstandigheid *dat* men arbeidsongeschikt was.⁷

De rechtsgrond waarop Veldkamp de WAO stoelde was ruimer dan het zogenaamde beginsel van het rechtvaardig arbeidsloon dat aan eerdere verplichte sociale-verzekeringsregelingen voor werknemers ten grondslag had gelegen. De gedachte achter het rechtvaardig arbeidsloon was dat het loon van de arbeider voldoende diende te zijn, niet alleen voor tijden waarin hij in staat was zich door arbeid een inkomen te verwerven, maar ook voor die omstandigheden, waarin hij buiten zijn schuld niet tot arbeid instaat zou zijn. Veldkamp meende echter dat dit beginsel niet een oorspronkelijk, maar een afgeleid beginsel was en ten dele een vormgevend beginsel. ‘Daarbij wordt iets – namelijk de sociale uitkeringen – als rechtvaardig bij het arbeidsloon geïncorporeerd, wat het reeds eerder van buitenaf was. De mens namelijk, die in het hedendaagse maatschappelijke verkeer arbeidsongeschikt wordt, kan de consequenties daarvan veelal niet dragen. De maatschappelijke rechtvaardigheid gebiedt evenwel, dat ook deze mens zijn levensontplooiing dient te hebben, waarbij niet gediscrimineerd wordt naar oorzaak.’⁸ Veldkamp introduceerde daarom in de WAO de meer oorspronkelijke beginselen van het recht op zelfontplooiing en het recht op gelijke kansen. Het eerste recht bracht volgens Veldkamp met zich mee dat ook de zieke, de invalide en de gehandicapte het recht op levensontplooiing had. De sociale verzekering was een geëigend middel om hem daartoe de materiële mogelijkheden te verschaffen. Uit het tweede beginsel vloeide voort dat zieke, invalide en gehandicapte mensen ondanks hun lichamelijke ongelijkheid toch maatschappelijk zoveel mogelijk gelijke kansen dienden te hebben als gezonde mensen en dat in ieder geval niet gediscrimineerd diende te worden naar de oorzaak van ziekte, invaliditeit en handicap.⁹

Volgens Veldkamp was het logisch gevolg van deze beginselen dat de arbeidsongeschiktheidsverzekering in de vorm van een *volksverzekering* was gegoten, maar zijn wet beperkte zich tot de werknemers. Dat was het gevolg van het feit dat Veldkamp niet wilde wachten op de uitkomst van een adviesaanvraag die hij over dit vraagstuk naar de SER had gestuurd. Het zou nog tot 1976 duren voordat het zover was en de volksverzekering, de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, in werking trad.

Met de WAO kregen werknemers die langer dan een jaar arbeidsongeschikt waren tot hun 65e een uitkering van maximaal tachtig procent van het laatstverdiende loon (tot een bepaald maximum). Veldkamp ging ervan uit dat het aantal werknemers dat een beroep zou doen op de WAO vergelijkbaar was met het aantal dat gebruik maakte van de oude regelingen. Er werden geen ingrijpende financiële consequenties verwacht van de invoering van de WAO. “Op langere termijn zal

invoering geen onaanvaardbare lastenverhoging betekenen” heette het nog optimistisch. Veldkamp was ook optimistisch over de reïntegratie van arbeidsongeschikten. Terugkeer naar geheel of gedeeltelijk werk, gaf immers de beste garantie voor ontplooiing, en Veldkamp vertrouwde er op dat zowel werkgevers als werknemers zich zouden inspannen om zo snel mogelijk tot revalidatie te komen. Daarbij was het uiteraard van belang dat er een economische politiek werd gevoerd die de werkgelegenheid zo veel mogelijk bevorderde.

Ultraprogressieve sociale hoogdraverij?

Het optimisme van Veldkamp bleek niet terecht. Nederland kwam al vrij snel na de totstandkoming van de WAO in een economische crisis te verkeren, waarbij de werkloosheid tot grote hoogte steeg. Het sociale zekerheidsstelsel kwam onder druk te staan, niet alleen doordat het zijn natuurlijke functie van vangnet in tijden van tegenslag moest vervullen, maar ook omdat bijvoorbeeld de op mooie zedelijke beginselen als het recht op zelfontplooiing en gelijke kansen gebaseerde WAO, onder invloed van de harde economische realiteit van de jaren zeventig en tachtig, werd ‘misbruikt’ als een soort ‘afvloeiingsregeling’ voor overtollige werknemers.

Veldkamp wilde niet aan de conclusie dat zijn sociale beleid verkeerd zou zijn geweest. “Wat wij verdedigd en doorgevoerd hebben, was geen ‘ultraprogressieve sociale hoogdraverij’ maar betrof sociale desiderata, die reeds vanuit de Londense periode enerzijds en vanuit de bezettingstijd anderzijds in ons volk levend waren; in een vormgeving gebaseerd op uniforme SER-adviezen en steunend op programma’s van alle constructieve politieke partijen.” Hij gaf wel toe dat schattingen (de actuariële gegevens) die destijds waren gemaakt over het beroep dat zou worden gedaan op de WAO verkeerd waren geweest en dat men geen rekening had gehouden met zo’n kentering in de economische omstandigheden. “Alle programma’s werden ontwikkeld onder de veronderstelling van volledige werkgelegenheid met een constante economische groei. (...) Het Keynesiaanse geloof sloot een andere wijze van denken in die tijd praktisch geheel uit.”¹⁰

Veldkamp was er echter geen voorstander van om alles maar bij het oude te laten. Integendeel. In het laatste jaar van zijn ministerschap vroeg hij, mede met het oog op de stijgende lasten van de sociale zekerheid, de SER advies over vereenvoudiging van de sociale verzekering op langere termijn.¹¹ En ook nadien liet hij zich met grote regelmaat uit over de noodzaak tot vernieuwing, heroriëntatie en reorganisatie van het sociale zekerheidsstelsel. Ingrijpen in de sociale zekerheid was voor Veldkamp dus geen taboe, maar wat de kabinetten-Lubbers, in de jaren tachtig onder de noemer van stelselherziening aan ingrepen in de sociale zekerheid ten uitvoer brachten, kon de goedkeuring van Veldkamp niet wegdragen. Volgens hem mocht de operatie de naam stelselherziening niet dragen, maar was het een visieloze bezuinigingsoperatie die de zedelijke beginselen van het sociale zeker-

“Zedelijke eisen zijn en blijven preferent ten opzichte van economische wensen.”

heidstelsel aantastte. ‘Die beginselen kan men niet zomaar opzij schuiven, omdat het economisch wenselijk zou zijn. Zedelijke eisen zijn en blijven preferent ten opzichte van economische wensen, zeker als het om structurele regelingen gaat.’¹² Wat Veldkamp in elk geval wenste te voorkomen – en wat als zijn zedelijke eis zou kunnen worden opgevat – was “het afglijden van ons stelsel van sociale zekerheid naar een minimumgarantie voor sociaal afhankelijken”, omdat dit ‘niet in overeenstemming [is] met het karakter van onze sociale zekerheid en met de fundamentele beginselen van sociale gerechtigheid’.¹³

Veldkamp overleed in 1990. Ook nadien is de WAO onderwerp van verhitte politieke strijd geweest. Wat Veldkamp van de jongste voorstellen inzake de WAO zou hebben gevonden? Het blijft uiteraard speculatief, maar het lijkt me veilig te veronderstellen dat voor hem ingrepen in de WAO niet perse taboe zouden zijn, zelfs niet als deze plaatsvinden op grond van louter financieel-economische argumenten. Indien echter de WAO wordt uitgehold tot een minimumstelsel of wanneer zou worden gemorrelt aan de rechtsgronden die Veldkamp zelf heeft ontwikkeld, zou wel eens de postume toorn van Veldkamp kunnen worden gewekt. In beide gevallen zou immers voor Veldkamp een ethische norm worden overtreden. Het gevaar dat het een of het ander te gebeuren staat is niet geheel denkbeeldig. Want hoe herkenbaar christen-democratisch is het sociale beleid van minister De Geus? Is het veelzeggend dat hij door de JOVD, de jongerenorganisatie van de VVD, onlangs het predikaat ‘liberaal van het jaar’ opgeplakt heeft gekregen, waarlijk toch geen Geuzennaam voor een minister van christen-democratische huize?¹⁴ De Geus weigerde de ‘prijs’ in ontvangst te nemen. Veldkamp zou niet eens voor een nominatie in aanmerking zijn gekomen.

Dr. Peter van Griensven is onderzoeker, verbonden aan het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis, Katholieke Universiteit Nijmegen.

Noten

1. *De Volkskrant*, 15 maart 2004.
2. Zie zijn SER-adviesaanvraag van 1962 over het te voeren sociale beleid op de langere termijn in: G.M.J. Veldkamp, *De crisis in de Nederlandse sociale zekerheid anno 1976. Obstructie, destructie, constructie* (Amsterdam 1976) p. 93-96.
3. *Handelingen Eerste Kamer 1965-1966*, p. 344. Zie ook: G.M.J. Veldkamp, *Sociale triptiek, Verantwoording en achtergronden van een beleid* ('s-Gravenhage 1968) p. 118.
4. Veldkamp, *Sociale triptiek*, p. 18-20.
5. *Ibidem*, p. 20-22.
6. Een belangrijke tekortkoming van deze regelingen was het feit dat de uitkeringen niet waardeverlosten waren. Met de Interimwet Invaliditeitsrentetrekkingen van 1963 verbeterde Veldkamp alvast de positie van de meest schrijnende gevallen binnen de bestaande regelingen. Zie ook: G.M.J. Veldkamp, *Herinneringen*

- 1952-1967. *Le carnaval des animaux politiques*. Bewerkt door P.G.T.W. van Griensven en J.M.M.J. Clerx ('s-Gravenhage 1993) p. 92-95.
7. Ibidem, p. 99-104.
 8. Ibidem, p. 102.
 9. De wet beruiste op beginselen die Veldkamp al in 1949 in zijn dissertatie ontwikkeld had. Zie ook zijn: *Economische orde en sociale politiek* uit 1951, p. 56
 10. G.M.J. Veldkamp, 'Sociale zekerheid in perspectief' in: G.M.J. Veldkamp (red.) *Sociale zekerheid in een periode van economische overgang* (Deventer 1978) p. 93-94.
 11. Overigens maakte hij zich al tijdens zijn eigen bewindsperiode zorgen over de stijgende lastendruk die de uitbreiding van de sociale zekerheid, mede door zijn toedoen, met zich bracht. Zijn SER-adviesaanvraag uit 1967 over vereenvoudiging van de sociale verzekering op langere termijn was mede ingegeven door de wens tot kostenbesparing. Zie G.M.J. Veldkamp, *Sociaal palet. In het spanningsveld van economische en sociale politiek* (Utrecht en Antwerpen 1964) p. 57-58.
 12. G.M.J. Veldkamp, 'De opportuniteit van de zogenaamde 'stelselherziening'', *Sociaal Maandblad Arbeid*, febr. 1986, p. 97. Veldkamp verwees graag naar deze opvatting, in oorsprong afkomstig van zijn Tilburgse leermeester prof. Cobbenhagen. In het artikel G.M.J. Veldkamp, 'De verzorgingsstaat, een utopie of noodzaak' in: G.M.J. Veldkamp (red.), *De economie en het sociale zekerheidsbeleid* (Deventer 1980) p. 64. wordt het als volgt omschreven: '(...) wanneer een zedelijke eis botst op de economische onmogelijkheid om deze te realiseren, [moet] de zedelijke eis wijken voor het economisch onmogelijke, omdat niemand gehouden is iets te doen wat onmogelijk is. Maar (...) wanneer doorvoering van een zedelijke eis wel mogelijk is, maar economisch schadelijk, in dat geval [moet] het economisch betere wijken voor het economisch minder goede.'
 13. G.M.J. Veldkamp, 'Stelselherziening, doel of middel', *Sociaal Maandblad Arbeid*, mei 1984, p. 313.
 14. *NRC Handelsblad*, 1 maart 2004.